

A SZENT ISTVÁN LOVAGREND ELŐZMÉNYEI

Szent István Király rendkívüli alakja mind alkotásaiban, mind tetteiben és rendelkezéseiben maradandóan átvilágít ezer éves történelmünkön, s különös jelentőséget kap újra Magyarország szuverenitása mintegy félezer év utáni helyreálltával. A teljes megtérésünk Jézus Krisztus követésére, a keresztény magyar állam, alkotmányosságunk alapelemei és a magyar keresztény egyház kiépítése, a templomok és rendházak felépítése, az első egyházmegyék megalakítása, a szerzetesek behívása és az önálló magyar alapítások első, apostol királyunknak, Szent Istvánnak köszönhetőek. Az utolsó, néhez ötszáz évben szuverenitásunk hiánya sok mindent megszakított. Ugyanakkor ezek - emlékeik alapján – feltárhatók, valamint az értékek megőrzése, újraélesztése megmaradásunk feltételei közé tartoznak.

A magyar keresztény lovagság Szent István Királyhoz visszavezető és mára nagyjából elfeledett eredetére a legújabb történeti kutatások derítették fényt. A keresztény lovagság magyar alapjait Szent István Király rakta le, művét a minden keresztény lovagok példája Szent László, a Lovagkirály folytatta, s a renddé alakulás II. Géza királyunk és III. Sándor pápa ösztönzése és Manfréd bíboros pápai legátus segítő közreműködésével történt meg, amely folyamat III. Orbán pápa 1187-es bullájában, a Rend pápai joghatóság alá kerülésével érte el tetőfokát.

I. Szent István Király alapítása

A Kr.u. első ezredforduló, az új évezred kezdete a Szentföldön keresztényüldözést, templomaink lerombolását, az iszlám fanatizmus tombolását hozta. E nehéz időszak 1017-ben a szabad vallásgyakorlás biztosításával ért véget. Ez időtől kezdve vált lehetővé az elűldözött keresztények visszatérése, a templomok újjáépítése, zarándoklatok és ezek segítésére ispotályok és zarándokházak építése, fenntartása. Ez az időszak a keresztény lovagrendek kialakulásának a kezdete. Az 1020-as években létesül az első zarándokház és ispotály Keresztelő Szent János tiszteletére Jeruzsálemben, amiből a Szuverén Máltai (Johannita) Lovagrend nő ki; s 1027-től kezdődik a Szent Sír templom újjáépítése kialakítva maga körül a Szent Sír Lovagrend alapjait.

E templomépítési és újjáépítési mozgalom és a szentföldi zarándoklatok segítésének egyik meghatározó európai alakja Szent István, a magyarok királya. Munkáját mind a legendák és a fennmaradt okmányok, mind a történeti kutatások igazolják. Királyunk már 1018-tól megnyitja és biztosítja a hazánkon átvezető zarándokutat nyugatról Jeruzsálem felé. Ehhez kapcsolódóan Esztergomban is zarándokház, ispotály nyílt. A Szent Király a zarándokok útját külföldön is megkönnyítendő (tudomásunk szerint négy zarándokházat alapított. A római zarándokoknak Rómában és Ravennában, s a

jeruzsálemi zarándokok részére Jeruzsálemben és Konstantinápolyban, bennük szerzetesi gyűlekezettel. A zarándokok, Odilo clunyi apát levele tanúsága szerint, már a Király életében nagy elismeréssel méltatják az érdekükben kifejtett munkásságát. A zarándokházak és szerzetesközösségeik a későbbiekben is léteznek, virágoznak, amire korai tanú a Nagylegenda, amely Szent István Király Szent László király uralkodása idején történt szentté avatására készült, s amelyben az alapítások virágzóként szerepelnek.

Egyidejűleg a Szent Király más - nem magyar - alapítások és szerzetesek hazai működését, illetve ezek egymással történő együttműködését is támogatta.

Végül különös figyelmet érdemel, hogy mind Szent István király, mind fia, Szent Imre herceg rendkívüli tiszteletben részesítette a kettős keresztet. erről egyrészt korabeli krónikák is tanúskodnak, másrészt szimbólumainkban és jelvényeinkben a kettős kereszt megmaradt. II. Géza királyunkról is feljegyezték 1152-ben orosz krónikások, hogy a nyakában a Szent Kereszt egy forgácsát befoglaló, Szent István királytól származó kettős keresztet viselt. A kettős kereszt Szent István Király szentföldi (és görög) kapcsolatainak egy máig megmaradt, a magyarságtól már elszakíthatatlan emléke.

II. Cruciferi Sancti Stephani Regis - a Stefaniták

A zarándokházakban működő szerzetesi közösségek a XII.sz. elejére megerősödtek, megkezdődött önállóvá, majd lovagrenddé alakulásuk. A XII.sz. közepén így alakultak meg a „keresztes” lovagrendek: a Johannita (ma Máltai) Lovagrend, a Templomos Lovagrend, a Szent Sír Lovagrend, általában „hospitalis et militaris” jelleggel.

A szentistváni alapítású (Stefanita) zarándokházakban is megerősödtek a szerzetesi közösségek. A jeruzsálemi (központi) szerzetesház XII.sz. első felében történt adományozásos megerősítéséről okmány is maradt fenn: 1135-ben Petronilla (magyar) zarándok-asszony két házat vett Jeruzsálemben a Szent Sír priorjától és feltételezhetően legalább az egyiket a stefanitáknak adományozta, s az adományozás tanúi között volt a jeruzsálemi johannita magister is.

1150 és 1160 között – miközben Esztergom érseke Lukács – II. Géza királyunk, kit Szent László mellett a második lovagkirályként tart számon a keresztény világ, alapvető fontosságú lépést tett. A más közösségek (előbb említett) renddé alakulásához hasonlóan s azokkal egyidőben a zarándokokat segítő, magyar alapítású közösségeket ez irányú „alapítással” a „Szent István Király Keresztesei” rendje szintjére emelte, amelynek anyaháza a Szent István Király által alapított jeruzsálemi ház. A jeruzsálemi anyaházhoz tartozott a Boldogasszony-templom és a Szent István Király-templom is. Az így megalakult rend szabályait Manfréd bíboros, pápai követ közreműködésével III. Sándor pápa öszentsége fogadta el (még nem bulla formájában).

Jeruzsálem eleste után a Cruciferi Sancti Stephani Regis központja Esztergom illetve a közeli, szentkirályi ispotály lett, amiről a város 1187. október 2-i elvesztése előtt hónapokkal III. Orbán pápa által kiadott bulla is előrelátóan rendelkezett.

(A legújabb kutatások derítették fényt arra, hogy az esztergomi keresztes ispotály nem johannita, hanem stefanita ház volt.)

A jeruzsálemi Szent István királyról nevezett ápoló és katonai (keresztes) lovagrend „hospitalis et militaris” rend, amelyik ápoló és segítő tevékenysége, ispotályok fenntartása mellett részt vett a kereszténység, Magyarország védelmében is. A csak a pápától függő egyházakat felsoroló Liber Censuum-ban 1192-ben Magyarországról a székesfehérvári johannita ispotály, az esztergomi stefanita ispotály és a somogyvári francia apátság szerepel! Jeruzsálem újbóli (és immár hosszú időre végleges) elestével a többi lovagrend anyaházához hasonlóan a [stefaniták](#) jeruzsálemi magyar [ispotálya](#) is elenyészett, és 1291-ig Akkon városában működött tovább. Akkon eleste után míg a johanniták központjukat Rhodos-ra, majd Máltára, s végül Rómába menekítették, addig a Stefaniták anyaháza természetesen az esztergomi központi ház lett. Az Esztergomi és Jeruzsálemi Szent István (Keresztes) Lovagrend virágzott, filiái szaporodtak, s tevékenységét a nagyon is rászoruló Magyarországra koncentrált. Ismert volt a budafelhévi házuk (kb. a mai Margit-híd budai hídfője táján), s máig megmaradt a bodrogközi Karcsán a rend ottani temploma.

A Rend jelentős hiteleshelyi (locus credibilis authenticus) tevékenységét mutatja egyebek közt, hogy az Aranybulla hét hiteles példányából az egyiket az esztergomi levéltárunkban őrizték, illetve II. András az esztergomi stefanita templomban újíttatta meg fogadalmát a Beregi Egyezmény betartására.

A Szent István Lovagrend – a többi lovagrendhez hasonlóan – részt vett 1241-ben a Muhi csatában, nagy veszteségeket szenvedve. A tatárjárás súlyos veszteségeket okozott a magyarországi johannita és templomos tartományoknak is, de vélhetően egészen nagyokat a Stefanita Rendnek. Van olyan történelmi állásfoglalás, amely szerint a tatárjárás után a Stefanita Rend nem létezik, ugyanakkor a levéltári források 1439-ig egyértelműen bizonyítják a Rend működését, azonban legkésőbb a török hódítással a Rend működése megszakadt. Az ország félezer éves szuverenitás-vesztettsége idején Szent István Király Keresztesei nem működtek.

III. A magyar lovagság

A magyar keresztény lovagi életforma a kezdetektől nemzeti példakép, kíváncsok viselkedési forma, amelyet az Árpádok általában követnek, sokan magas fokon megélték. A lovagi erények „általános, hősi” részei megélése a család ősi hagyománya. Ez jelenik meg már keresztény és magyar lovagi élettel teljessé Szent István Királynál és Szent Imre hercegnél. Különösen kiemelendő a keresztény

világ nagy Lovagja, Szent László király. Ő az Igazságért a formális jog ellenében is fellépett, magas fokon gyakorolta a lovagi erényeket, mindenkor eleget téve állapotbeli kötelességeinek. Őt tekintette példaképének méltó követője, II. Géza királyunk is. Szent László király máig hazánk egyik védőpatrónusa, Ő az Athleta Patriae. Tiszteletében meghatározóan elől jártak az egyetlen magyar alapítású férfi szerzetesrend, a Pálos-rend tagjai. Ő a lovagi eszmény, akit különösen is tiszteltek mindenkor katonai és határőr nemzetségeink, így kiemelten is a Székelyföld népe. Tisztelete nem lankadt, inkább új lendületet kapott 1988-tól. Újra Ő a magyar határőrség védőszentje.

Az Árpádok egyetlen lovagrendet alapítottak, nevezetesen II. Géza király az ismertetett „Esztergomi és Jeruzsálemi, Szent István Királyról nevezett Ápoló és Katonai Keresztes Lovagrend”-et. Az Árpád-ház kihaltával trónra jutó különféle uralkodók alapítottak néhány rendet (társaságot). Ezek azonban nem felelnek meg az összes egyházi követelménynek, világi társaságok.

IV. A megújulás ideje

A magyar keresztény lovagi eszmény illetve lovagság a szuverén, keresztény magyar állam születésétől fontos eleme, s szervezeti alapjait a Szentföldön is Szent István Király vetette meg. E mű vált teljessé Szent László, a Lovagkirály személyes példájával és azzal, hogy a szentistváni alapítást II. Géza, a második lovagkirály Szent István (Keresztes) Lovagrenddé segítette Jeruzsálem és Esztergom központokkal, mely rendet III. Sándor pápa, a többi jeruzsálemi keresztény lovagrenddel azonos módon és időszakban elfogadott, majd III. Orbán pápa bullája ezt a legmagasabb szintre emelte.

Ápoló és védelmező munkájuk a pogány hódítással szembeni küzdelmekben szakadt meg a Szentföldön is, majd hazánkban is.

A szuverenitás hiányában eltelt újabb félezer évben a Szent István Lovagrend neve ugyan feltűnik, hiszen hazánk neve is él, de az Árpádok meghatározta tartalom („cruciferi”) nélkül, szigorúan véve üres formaságként.

Ma, a megújulás idején, amikor félezer év után az ország, ha csonkán is, de szuverén, a jövő építésében eszmeileg, lelkileg és a napi segítő-védő gyakorlatban is elengedhetetlen, hogy a Szent István Lovagrend működése felújíttassék.

E lovagrend újjászületése már pusztán létével is demonstrálja azt a hatalmas és megtartó erőt, ami az Árpádok egész alkotásában és a magyar kereszténységben van, ami bennünket megtartott, s melyhez ragaszkodva meg is maradunk. Szétszabdaltságunk elemzése mindezt még hangsúlyosabbá teszi. A megújuló lovagi tevékenység, a Szent István Lovagrend (Stefanita Rend) hagyományos feladatai mellett a hosszú megszakítottság miatt különös figyelemmel kell foglalkozzon saját történetével.

Igen fontos feladat a III. Sándor pápa idejéből származó, a szentszéki elfogadással kapcsolatos dokumentumok kutatása.

Az Esztergomi és Jeruzsálemi Szent István (Keresztes) Lovagrend működése megújítása a mintegy félezer éves megszakítottság miatt speciális feladat. A történelmi háttérből is fakadóan csak Esztergom érseke és az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye mérlegelhetette, hogy hozzájárul-e a megújítás előkészítéséhez. Végül 1993. augusztus 20-án a Szent István Lovagrend megkezdhetette működését az Esztergom-Budapesti Főegyházmegyében. A feltételek és a rend tényleges működésének a mérlegelése alapján távlati cél a korábbi pápai elismertség helyreállítása.

A SZENT ISTVÁN LOVAGREND - CRUCIFERI SANCTI STEPHANI REGIS - JOGI STÁTUSZA ÉS KÜLDETÉSE

A történelmi körülmények miatt, a Rend elődeinek önhibáján kívül beállt kényszerű és hosszú ideig szüneteltetett tevékenységének következtében a jelenlegi Szent István Lovagrend az eredeti szellemiségének folytatója, de annak nem jogutóda. A Szent István Lovagrend a Katolikus Egyház jogrendjén belül egyházi jogi személyként működik és egyházi elismerése révén polgári jogi személyiséggel is rendelkezik. A Rend feletti legfőbb joghatóságot a mindenkori esztergom-budapesti érsek gyakorolja, aki egyben a Rend fővédnöke is. A Rend történelmi és spirituális központja Magyarország, különös tekintettel az Esztergom-Budapesti Főegyházmegyére.

A Rend katolikus és protestáns osztályból áll. A tagság nyitott a református és evangélikus testvérek számára is, ugyanakkor a Rend vezetője mindig katolikus. A felvétel önkéntes jelentkezés alapján történik, és meghatározott feltételek teljesítéséhez kötött. A Rend tagjai a keresztény házasság és a önfegyelem értékeit képviselik, melyeket az etikai keretrendszer alapvető erényeinek tekintenek.

A Rend fő küldetése Isten dicsőítése tagjainak személyes tanúságtétele által, a keresztény hit terjesztése, annak előmozdítása, valamint elkötelezett szolgálat a magyar nemzet és az emberiség javára. E küldetés jegyében a Rend ápolja a keresztény szeretet és testvériség erényeit, karitatív munkát végez, segítséget nyújt zarándokoknak, menekülteknek, száműzötteknek, a társadalom peremére szorultaknak és a szegényeknek. Kiemelt figyelmet fordít a lelki kitartás megerősítésére és az Istenbe vetett hit elmélyítésére. A természeti katasztrófák és fegyveres konfliktusok áldozatainak nyújtott humanitárius segítségnyújtás szintén kiemelt részét képezi tevékenységének. A Stefanita Rend különleges küldetése a magyar nemzeti érdekek keresztény erkölcsön és történelmi hagyományon alapuló megőrzése és előmozdítása. Ez magában foglalja a kulturális örökség védelmét, valamint a határon túli magyar közösségek – különösen a Kárpát-medencében élők – felé irányuló célzott kapcsolattartást. A Rend magyarországi központja mellett csoportokkal rendelkezik Erdélyben (ma Románia), a Fel-

vidéken (ma Szlovákia), a Délvidéken (ma Szerbia), valamint az Egyesült Államokban. Céljai megvalósítása érdekében a Rend adományokat fogad el és kezel, lelki és anyagi erőforrásait a hit szolgálatába állítja a lovagi erények szellemében. A Rend örömmel fogadja mindazok támogatását, együttműködését és nagylelkűségét, akik osztoznak küldetésében és értékeiben.

**A Szent István Lovagrend - Cruciferi Sancti Stephani Regis -
elérhetőségei és intézményi adatai**

- Címtemplom: Szent István Bazilika, Budapest
- Postacím: H-1023 Budapest, Frankel Leó út 54., Magyarország
- Telefon: +36 30 663 65 65
- E-mail: cruciferi.csr@gmail.com
- Hivatalos weboldal: <https://stefanitalovagrend.communio.hu>
- Bank: CIB Bank
- Számlaszám (HUF): 10700347-69188639-51100005